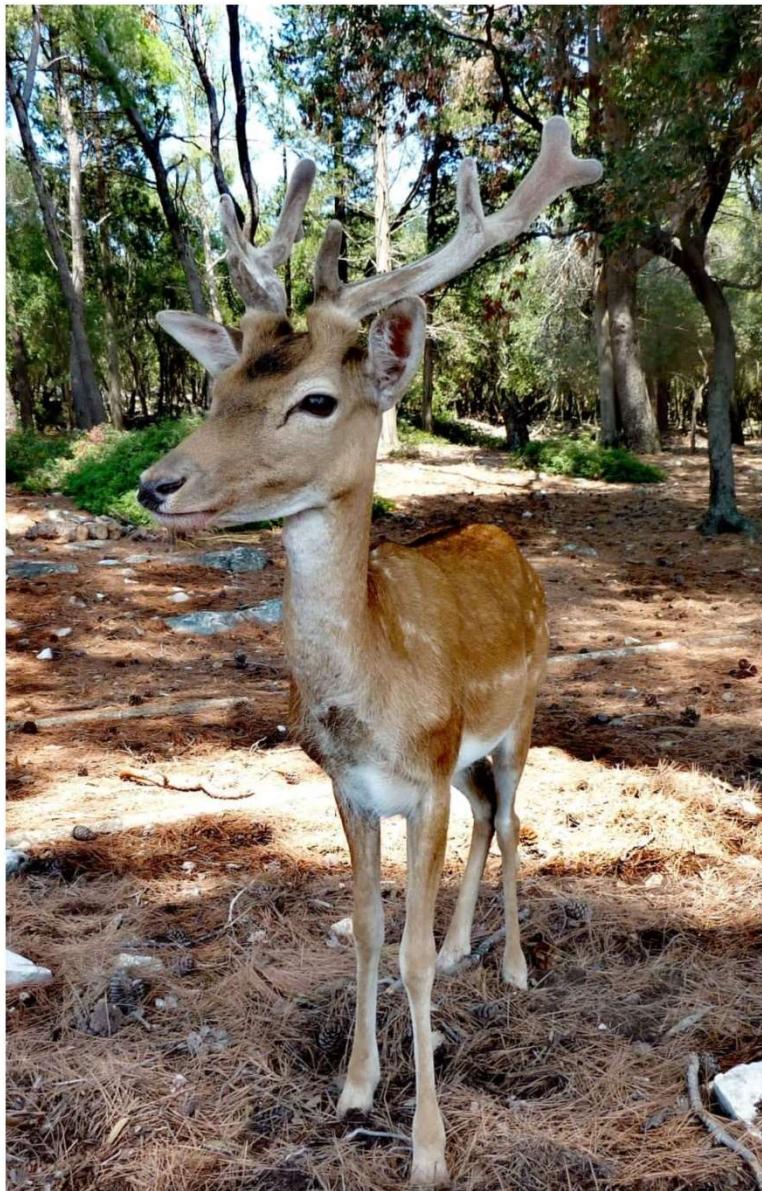

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZAŠTITE
OKOLIŠA I ENERGETIKE

Analiza izvješća o ostvarivanju godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini za 2018. godinu

**Analiza izvješća o ostvarivanju godišnjih programa zaštite, održavanja,
čuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja na područnoj (regionalnoj)
i lokalnoj razini za 2018. godinu**

Autor:

Ana Miletić

Suradnici:

Karla Fabrio Čubrić

Biljana Opačić

Mak Vujanović

Gordana Zwicker Kompar

Autori fotografija na naslovnici:

Helena Dujmović, Ana Miletić

Klasa:

Urudžbeni broj:

Zagreb, studeni 2019.

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Upravljanje zaštićenim područjima.....	3
2.1.	Metodologija rada	3
2.2.	Grupna analiza godišnjih programa i izvješća javnih ustanova za 2018. godinu	7
2.2.1.	Dostava izvješća	7
2.2.2.	Planiranje i izvještavanje na godišnjoj razini	9
3.	Zaključak i preporuke.....	22
4.	Literatura	25

1. Uvod

Sukladno članku 130. Zakona o zaštiti prirode (NN 80/2013, 15/2018, 14/19), Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim dijelovima prirode na područnoj (regionalnoj) razini osnivaju predstavnička tijela jedinice područne (regionalne) samouprave. Predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave može prenijeti osnivačka prava nad javnom ustanovom na jedinicu lokalne samouprave na čijem teritoriju se nalazi zaštićeno područje.

Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim dijelovima prirode na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini (dalje u tekstu: javne ustanove) u Republici Hrvatskoj provode upravljanje temeljem strateškog dokumenta plana upravljanja, a na godišnjoj razini temeljem godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja (dalje u tekstu: godišnji program), koje donosi Upravno vijeće pojedine javne ustanove. Plan upravljanja i godišnji program trebaju biti usklađeni, što znači da se aktivnosti planirane planom upravljanja za pojedinu godinu trebaju prenijeti u godišnji program za tu godinu, a ukoliko je to potrebno, mogu se i detaljnije razraditi. Godišnji programi donose se uz suglasnost izvršnog tijela jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po prethodno pribavljenom mišljenju Ministarstva.

Javna ustanova koja upravlja zaštićenim područjem/ima i/ili drugim zaštićenim dijelovima prirode izrađuje izvješće o ostvarivanju plana upravljanja i godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja (u dalnjem tekstu: izvješće). Upravno vijeće usvaja izvješće te ga dostavlja izvršnom tijelu lokalne ili područne (regionalne) samouprave do 1. ožujka tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu, sukladno članku 134. Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19).

Radi unapređenja praćenja i učinkovitosti upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže te podizanja kvalitete godišnjih programa i izvješća, Zavod za zaštitu okoliša i prirode Ministarstva zaštite okoliša i energetike (dalje u tekstu: Zavod) izrađuje *Smjernice za godišnje programe zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja* (dalje u tekstu: Smjernice za godišnje programe) i *Smjernice za izradu izvješća o ostvarivanju plana upravljanja i godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja* (dalje u tekstu: Smjernice za izvješća), čiji su prilog i *Primjeri za definiranje aktivnosti i pokazatelja u Godišnjem programu i Izvješću o ostvarivanju godišnjeg programa*. Moguće ih je preuzeti na stranicama internog portala Informacijskog sustava zaštite prirode (<http://interni.biportal.hr>).

Iako prema Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode (NN 14/19) koji je stupio na snagu 15. veljače 2019. godine, javne ustanove više nisu obvezne dostaviti izvješća Zavodu (pravni slijednik Hrvatske agencije za okoliš i prirodu), preporuka je držati se procedure navedene u *Smjernicama za izvješća* te ih dostaviti do 1. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu.

Izvješća obuhvaćaju podatke o javnoj ustanovi te različite teme upravljanja, kao što su razvoj kapaciteta ustanove, zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti, zaštita i očuvanje kulturne baštine,

suradnja s lokalnom zajednicom, edukacija i interpretacija, posjećivanje i promocija, zaštita od požara, kao i evidenciju nadzora, ostvarenje koncesijskog odobrenja i rezultate projekata.

Hrvatska agencija za okoliš i prirodu 2017. godine prvi put je napravila opsežnu analizu izvješća o ostvarivanju godišnjih programa, koja je obuhvatila samo javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode. Analiza je rađena s ciljem postizanja boljeg uvida u kvalitetu planiranja i izvještavanja na godišnjoj razini. Također, rezultati analize dali su odgovore na pitanja što se radi dobro, a što zahtjeva poboljšanje ili promjenu.

Ovogodišnja analiza prvi put je obuhvatila izvješća javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima na područnoj i lokalnoj razini.

2. Upravljanje zaštićenim područjima

2.1. Metodologija rada

Podaci o pojedinim zaštićenim područjima prikupljeni su iz godišnjih programa i izvješća javnih ustanova za 2018. godinu.

Vođena je evidencija o datumima usvajanja izvješća od strane upravnih vijeća, odnosno praćeno je jesu li ustanove dostavile izvješća Zavodu u preporučenom roku.

Važno je napomenuti da su u analizu uključene samo one javne ustanove čije je upravno vijeće usvojilo izvješće za 2018. godinu **u formatu traženom u Smjernicama za izvješća** te koje su dostavile izvješća Zavodu **do 1. lipnja 2019. godine**. Analizirana su izvješća većine javnih ustanova (22; od toga 17 ustanova na područnoj i pet na lokalnoj razini), a popis ustanova koje su uključene u analizu vidljiv je u tablici 1.

Tablica 1. Popis javnih ustanova koje su uključene u analizu izvješća za 2018. godinu

Javna ustanova
1. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Bjelovarsko - bilogorske županije
2. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Brodsko-posavske županije - Natura Slavonica
3. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Dubrovačko-neretvanske županije
4. Javna ustanova „Maksimir“ za upravljanje zaštićenim područjima Grada Zagreba
5. „Natura Histica“ – Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Istarske županije
6. Javna ustanova NATURA VIVA za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Karlovačke županije
7. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije
8. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Krapinsko-zagorske županije
9. Međimurska priroda – Javna ustanova za zaštitu prirode
10. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije
11. Javna ustanova „Priroda“
12. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Sisačko-moslavačke županije
13. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim dijelovima prirode Šibensko - kninske županije – „Priroda“
14. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Varaždinske županije
15. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko - podravske županije
16. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Vukovarsko-srijemske županije
17. NATURA-JADERA Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije
18. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Općine Medulin – Kamenjak

Javna ustanova
19. Javna ustanova za upravljanje Park-šumom Marjan i ostalim zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Grada Splita
20. Javna ustanova „Pećinski park Grabovača“
21. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području općine Rakovica
22. Javna ustanova „Rezervat Lokrum“

Kako bi se dobio uvid u kvalitetu planiranja na godišnjoj razini, iz godišnjih programa javnih ustanova prikupljeni su podaci o:

- **neusklađenosti aktivnosti s aktivnostima i ciljevima iz plana upravljanja** (*broj aktivnosti koje nisu usklađene*), što uključuje izostavljene aktivnosti iz plana upravljanja (samo ako u godišnjem programu nije obrazložen razlog neplaniranja aktivnosti) te aktivnosti koje odstupaju od vremenskog okvira (npr. aktivnost je u planu upravljanja u drugoj planskoj godini)
- **neprikladno definiranim aktivnostima** (*broj onih aktivnosti kod kojih se ni iz aktivnosti ni iz pokazatelja ne može zaključiti što se planira odraditi u planskoj godini*)
- **neprikladno definiranim pokazateljima** (*broj pokazatelja s ocjenom 1 - ne opisuju rezultat/učinak aktivnosti*)
- **planiranim prioritetnim aktivnostima** (*broj planiranih aktivnosti prioriteta I*)

Kako bi se dobio uvid u kvalitetu izvještavanja na godišnjoj razini, iz izvješća javnih ustanova prikupljeni su podaci o:

- **načinu izvještavanja aktivnosti**, odnosno:
 - i. odgovara li jedna aktivnost u godišnjem programu jednoj aktivnosti u izvješću (*broj aktivnosti koje se ne preklapaju*),
 - ii. podudaraju li se kodovi aktivnosti u godišnjem programu i izvješću (*broj aktivnosti čiji se kodovi ne podudaraju*),
 - iii. izvještavaju li se aktivnosti u temi u kojoj su planirane godišnjim programom (*broj aktivnosti koje nisu izvještene u temama u kojima su planirane*)
- **izvještavanju po pokazateljima iz godišnjeg programa** (*broj aktivnosti koje nisu izvještene po pokazateljima iz godišnjeg programa*)
- **mogućnosti zaključivanja stupnja odradenosti aktivnosti**, odnosno mogućnosti da se iz aktivnosti i obrazloženja u polju *Provedba aktivnosti* izvješća zaključi jesu li aktivnosti odradene, djelomično odradene ili neodrađene (*broj aktivnosti iz čijih se obrazloženja ne može zaključiti stupanj odradenosti*)
- **izvršavanju prioritetnih aktivnosti** (*broj odradjenih i djelomično odradjenih aktivnosti prioriteta I*)

Uspoređivane su planirane i izvještene aktivnosti. Prikupljeni podaci bilježeni su i uspoređivani u formi tablice.

Izvršenje aktivnosti praćeno je po određenim temama iz izvješća:

1. **Razvoj kapaciteta i omogućavanje rada javne ustanove**
2. **Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti**
3. **Zaštita i očuvanje kulturne baštine**
4. **Suradnja s lokalnom zajednicom**
5. **Edukacija i interpretacija**
6. **Posjećivanje i promocija**
7. **Preventivne mjere zaštite od požara**

Budući da izvješća pojedinih javnih ustanova sadrže i **dodatne teme**, i one su uzete u obzir. Također, pojedine teme u godišnjim programima i izvješćima javnih ustanova razlikuju se od navedenih tema koje su obrađene ovom analizom, a time i od tema preporučenih Smjernicama za godišnje programe i izvješća. S ciljem kvalitetnije interpretacije rezultata analize, one su usklađene s dogovorenim temama. Primjerice, jedna ustanova u godišnjem programu i izvješću navodi *Zaštita i očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti* kao jednu temu, dok je ona u analizi razdijeljena na dvije teme (*Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti* i *Zaštita i očuvanje kulturne baštine*).

Unutar ranije navedenih tema praćen je broj:

- **aktivnosti planiranih u godišnjem programu**
- **odrađenih aktivnosti:** planiranih (*navedene u godišnjem programu i izvješću*) ili neplaniranih (*navedene u izvješću, ali ih nema u godišnjem programu*)
Odrađena aktivnost je ona iz čijeg je obrazloženja u polju *Provedba aktivnosti* izvješća vidljivo da su postignuti svi pokazatelji iz godišnjeg programa. Također, odradađena je i ako je: prilagođena, a cilj postignut; višegodišnja (primjerice, u godišnjem programu planiran samo njen početak te je u izvješću navedeno da je započeta); nepotrebna (samo u slučaju kad je aktivnost u godišnjem programu planirana s „*ukoliko bude potrebe*“, a zatim u izvješću navedeno da „*nije bilo potrebe*“).
- **neodrađenih aktivnosti:** obrazloženih ili neobrazloženih u polju *Provedba aktivnosti* izvješća
Neodrađena obrazložena aktivnost je ona iz čijeg je obrazloženja u polju *Provedba aktivnosti* izvješća vidljivo da nije postignut niti jedan pokazatelj iz godišnjeg programa, a navedeni su razlozi neodrađivanja aktivnosti. Neodrađena aktivnost je i aktivnost koja nije odradađena jer nije bilo potrebe. S druge strane, neodrađena neobrazložena aktivnost je ona koja nema obrazloženja neodrađivanja ili u kojoj iz obrazloženja nije moguće odrediti razlog neodrađivanja aktivnosti (primjerice, ukoliko je navedeno "prebačeno za iduću godinu", a nije naveden razlog)

- **djelomično odrađenih aktivnosti**, odnosno aktivnosti u kojima su postignuti samo neki od pokazatelja iz godišnjeg programa, ali i one u kojima je iz obrazloženja vidljivo da su u provođenju utrošeni kapaciteti (financijski, ljudski, vremenski)
- **neizvještenih aktivnosti** (*navedene u godišnjem programu, ali ih nema u izvješću*)

Važno je napomenuti kako brojčana analiza aktivnosti ima svojih nedostataka. Razlog tome je različit način raspisivanja aktivnosti i odgovarajućih pokazatelja provedbe, kako unutar jedne ustanove tako i među različitim ustanovama. Pojedine aktivnosti nisu jednakom kompleksne, kao što nisu ni jednakozajtjevne (utrošeni kapaciteti u vidu broja i napora djelatnika, financija, vremena i dr.).

Kako bi kriteriji kod procjenjivanja stupnja održenosti aktivnosti bili što jasniji (jesu li one u potpunosti održene, djelomično održene ili nisu održene), naveden je primjer iz Smjernica za godišnje programe (primjer 1).

Primjer 1. Procjenjivanje stupnja održenosti aktivnosti

(prilagođeno prema MZOE i HAOP (2018): Smjernice za izradu godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja, prilog Primjeri za definiranje aktivnosti i pokazatelja u Godišnjem programu i Izvješću o ostvarivanju godišnjeg programa; prilagođeni primjer)

Posebni cilj: Travnjaci na području ekološke mreže održani su u povoljnem stanju

Aktivnost A1.1. u godišnjem programu i izvješću: Pratiti stanje travnjačkih indikatorskih vrsta (kadulja, 4 vrste kokica, uskršnji leptir)

Pokazatelji A.1.1. u godišnjem programu: Izvješće o praćenju stanja navedenih vrsta

Polje „Provedba aktivnosti“ u izvješću: Kontinuirano se provodi praćenje stanja navedenih vrsta, no zbog nemogućnosti nalaženja vanjskog suradnika za obavljanje monitoringa vrste uskršnji leptir, monitoring te vrste nije proveden. Isporučena su Izvješća o praćenju stanja kadulje i 4 vrste kokica.

Iz navedenog obrazloženja moguće je zaključiti kako je ova aktivnost djelomično održena.

Iz primjera proizlazi sljedeće: ukoliko su u izvješću navedeni, odnosno postignuti svi pokazatelji iz godišnjeg programa, aktivnost je u potpunosti održena. Ukoliko su postignuti samo neki od pokazatelja (primjerice, samo jedan ili dva od tri pokazatelja), aktivnost je djelomično održena, a ako nije postignut niti jedan pokazatelj iz godišnjeg programa, aktivnost nije održena.

Kod neodrađenih, a obrazloženih aktivnosti u izvješćima javnih ustanova, praćen je **razlog zbog kojeg nisu održene**. Isti i slični razlozi su grupirani te su u formi grafa prikazani najčešći razlozi neodrađivanja aktivnosti u 2018. godini.

2.2. Grupna analiza godišnjih programa i izvješća javnih ustanova za 2018. godinu

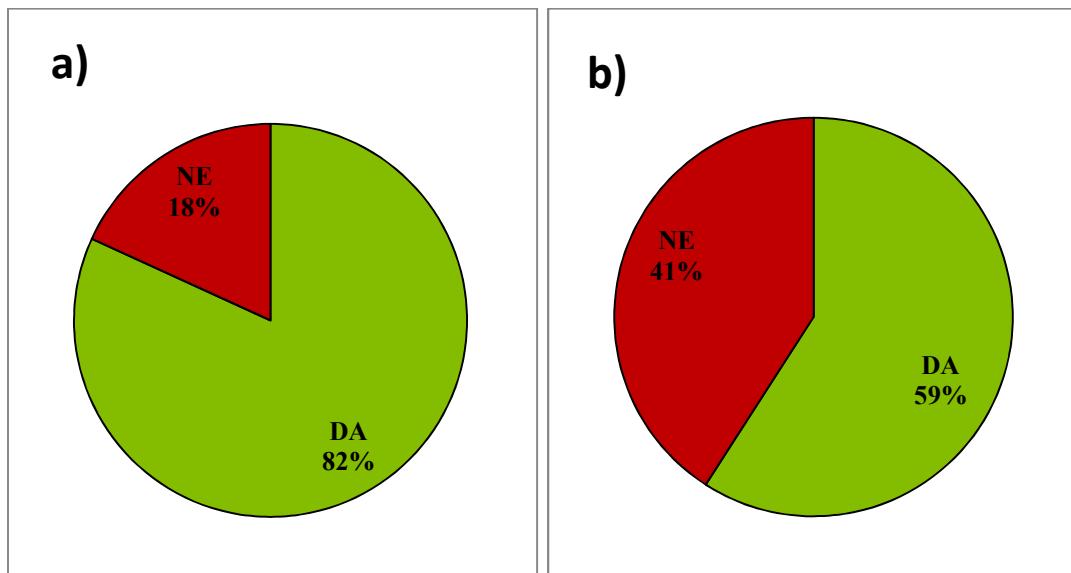
Kako je već ranije navedeno, **analizirana su izvješća 22 javne ustanove**, od toga 17 ustanova na regionalnoj i pet ustanova na lokalnoj razini. U analizu su uključene samo one javne ustanove čije je upravno vijeće usvojilo izvješće za 2018. godinu u formatu traženom u Smjernicama za izvješća te je dostavljeno Zavodu do 1. lipnja 2019. godine. Iz tog razloga, u analizu nisu uključene javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i/ili zaštićenim dijelovima prirode na području Osječko-baranjske, Splitsko-dalmatinske i Zagrebačke županije.

Napomena: Zbog jednostavnijeg prikaza, u ovom poglavlju koristit će se neformalni nazivi javnih ustanova, to jest skraćenica JU za javnu ustanovu te područje na regionalnoj ili lokalnoj razini kojim ona upravlja.

2.2.1. Dostava izvješća

Javna ustanova koja upravlja zaštićenim područjem/ima izrađuje izvješće o ostvarivanju plana upravljanja i godišnjeg programa. Upravno vijeće usvaja izvješće te ga dostavlja izvršnom tijelu lokalne ili područne (regionalne) samouprave do 1. ožujka tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu, sukladno članku 134. Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19). Iako prema navedenom Zakonu javne ustanove više nemaju tu obvezu, preporuka je u svrhu praćenja izvršenja godišnjeg programa dostaviti izvješća i Zavodu. S tim u vezi javne su ustanove tijekom veljače kontaktirane telefonski te zamoljene da kao i do sada svoja izvješća dostave Zavodu.

Dio ove analize odnosio se na praćenje datuma usvajanja izvješća od strane upravnih vijeća i dostave istih Zavodu. Upravna vijeća 18 javnih ustanova (82%) usvojila su izvješća do 1. ožujka 2019. godine, ali ih je 13 (59%) dostavilo izvješće Zavodu do navedenog datuma, kao što je prikazano na slici 1 i u tablici 2.

Slika 1. Udio izvješća za 2018. godinu koja su: a) upravna vijeća usvojila do 1. ožujka 2018., b) dostavljena Zavodu do 1. ožujka 2018.

Tablica 2. Usvajanje izvješća za 2018. godinu te dostavljanje istih Zavodu

Javna ustanova	Upravno vijeće usvojilo izvješće do 1.3.2019.	Javna ustanova dostavila izvješće Zavodu do 1.3.2019.
JU Bjelovarsko-bilogorske ž.	DA	DA
JU Brodsko-posavske ž.	NE	NE
JU Dubrovačko-neretvanske ž.	DA	NE
JU Grada Zagreba	DA	DA
JU Istarske ž.	DA	NE
JU Karlovačke ž.	DA	NE
JU Koprivničko-križevačke ž.	DA	DA
JU Krapinsko-zagorske ž.	DA	DA
JU Međimurske ž.	DA	DA
JU Požeško-slavonske ž.	DA	DA
JU Primorsko-goranske ž.	DA	NE
JU Sisačko-moslavačke ž.	DA	DA
JU Šibensko-kninske ž.	DA	DA
JU Varaždinske ž.	DA	DA
JU Virovitičko-podravske ž.	DA	DA
JU Vukovarsko-srijemske ž.	DA	DA
JU Zadarske ž.	DA	DA
JU Rezervat Lokrum	NE	NE
JU Grada Splita	NE	NE
JU Općine Medulin	DA	DA
JU Grabovača	DA	NE
JU Rakovica	NE	NE

2.2.2. Planiranje i izvještavanje na godišnjoj razini

Planiranje je misaona komponenta upravljanja zaštićenim područjem. To je dinamičan, iterativan proces, u kojem se razabire važno od nevažnog i donose odluke o tome što se želi postići i što se mora poduzeti. Planiranje je jedna od najvažnijih aktivnosti upravljanja u zaštiti prirode (Alexander, 2008).

Plan upravljanja zaštićenim područjem i/ili područjem ekološke mreže je akt planiranja kojim se utvrđuje stanje zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže te određuju ciljevi upravljanja i/ili očuvanja, aktivnosti za postizanje ciljeva i pokazatelji provedbe plana (NN 80/13, 15/18, 14/19). To je službeni dokument (proizvod) procesa planiranja koji tijekom vremena omogućuje djelotvorno i prilagodljivo upravljanje.

Na godišnjoj razini, Javna ustanova upravlja područjem temeljem godišnjeg programa. Plan upravljanja i godišnji program trebaju biti usklađeni, što znači da se aktivnosti planirane planom upravljanja za pojedinu godinu trebaju prenijeti u godišnji program za tu godinu, a ukoliko je potrebno, mogu se i detaljnije razraditi. Također, aktivnosti iz plana upravljanja s vremenom se mogu prilagođavati ovisno o potrebama upravljanja, ali u svrhu postizanja ciljeva zadanih planom.

Sukladno tome, *Smjernicama za godišnje programe* temeljem kojih su izrađeni godišnji programi za 2018. godinu, uz navođenje aktivnosti, predviđen je stupac u kojem se upisuju odgovarajući kodovi aktivnosti iz plana upravljanja, a ako javna ustanova nema plan upravljanja zaštićenim područjem/ima dodjeljuje se novi kod za svaku aktivnost. Također, za ustanove koje imaju usvojene planove upravljanja, predviđen je i stupac u kojem se upisuje referenca na plan.

Izvještavanje je važna komponenta za praćenje upravljanja zaštićenim područjima. Izvješća o ostvarivanju godišnjih programa služe za praćenje provedbe aktivnosti na godišnjoj razini, a time i postizanja zadanih dugoročnih ciljeva u planu upravljanja. Praćenje provedbe aktivnosti kroz postavljene pokazatelje omogućuje procjenu uspješnosti i približavanju ciljevima upravljanja zaštićenim područjem, ali i prilagodbu kod planiranja budućih aktivnosti upravljanja.

2.2.2.1. Usklađenost aktivnosti iz godišnjeg programa s aktivnostima iz plana upravljanja

Unutar ove analize praćena je usklađenost aktivnosti iz godišnjeg programa za 2018. godinu s aktivnostima predviđenim planom upravljanja za tu godinu, kao i usklađenost novih aktivnosti (koje nisu predviđene planom) s ciljevima u planu upravljanja.

Samo dvije ustanove imaju važeći plan upravljanja zaštićenim područjem, a to su: JU Karlovačke županije za Značajni krajobraz Slunjčica i JU Zadarske županije za Značajni krajobraz Sjeverozapadni dio Dugog otoka. Sve aktivnosti godišnjeg programa vezane uz Značajni krajobraz Slunjčica (19 aktivnosti) uskladene su s Planom upravljanja za navedeno područje, dok pojedine aktivnosti godišnjeg programa vezane uz Značajni krajobraz Sjeverozapadni dio Dugog otoka nisu uskladene s Planom upravljanja tim područjem, odnosno

izostavljene su (tri aktivnosti iz Plana nisu u Godišnjem programu) i odstupaju od vremenskog okvira (jedna aktivnost koja nije planirana za ovu godinu navedena je u Godišnjem programu bez obrazloženja potrebe njenog izvršenja).

2.2.2.2. Prikladnost definiranja aktivnosti i pokazatelja u godišnjem programu

Kako bi planovi upravljanja, pa tako i godišnji programi, bili što kvalitetniji, potrebno je jasno definirati ciljeve, aktivnosti i pokazatelje provedbe aktivnosti.

Iz aktivnosti i pokazatelja u godišnjim programima trebalo bi biti moguće zaključiti doprinose li poduzete radnje postizanju određenog cilja upravljanja. Na primjeru 2. prikazane su prikladno definirane aktivnosti, uz odgovarajuće pokazatelje provedbe.

Primjer 2. Prikladno definirane aktivnosti i pokazatelji njihove provedbe u godišnjem programu
(MZOE i HAOP (2018): *Smjernice za izradu godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja*, prilog *Primjeri za definiranje aktivnosti i pokazatelja u Godišnjem programu i Izvešću o ostvarivanju godišnjeg programa*)

a) Ukoliko se radi o projektnoj aktivnosti

Aktivnost D.4.1.: Ugovoriti uslugu izgradnje centra za posjetitelje Panona Viva u Smirnovcima (OPKK 6c2 projekt „Panona Viva“)

Pokazatelj D.4.1.: Raspisan natječaj za izvođača

Pokazatelj D.4.1.: Odabran izvođač i potpisani ugovor s izvođačem

b) Ukoliko se ne radi o projektnoj aktivnosti

Posebni cilj A: Travnjaci na području ekološke mreže održani su u povoljnem stanju

Aktivnost A.2.1.: Uklanjati alepski bor na travnjacima na području ekološke mreže

Pokazatelj A.2.1.: Očišćena površina od minimalno 600 m²

(ukoliko javna ustanova ima dovoljno podataka da u godišnjem programu kvantificira pokazatelj)

Pokazatelj A.2.1.: Očišćena površina u m²

(ukoliko javna ustanova nema dovoljno podataka ili iz nekog drugog razloga ne može u godišnjem programu kvantificirati pokazatelj)

Aktivnost nije prikladno definirana ukoliko se, uz odgovarajući pokazatelj provedbe i cilj upravljanja, ne može jasno zaključiti što se planira odraditi. Na primjeru 3. prikazane su aktivnosti koje nisu definirane na prikladan način.

Primjer 3. Neprikladno definirane aktivnosti i pokazatelji njihove provedbe u godišnjem programu za 2018. godinu jedne javne ustanove

a) Projektna aktivnost

Posebni cilj D: Info-centar u kontakt zoni sa zaštićenim područjem

Aktivnost D.7.1.: Grad dobio sredstva s natječaja MINT-a u 2017., ostatak s vlastitim sredstvima

Pokazatelj D.7.1.: suradnja Grad, TZ

b) Aktivnost koja nije u sklopu projekta

Posebni cilj A: Biološko šumarski radovi

Aktivnost A.6.1.: Redovno održavanje zaštićenog područja

Pokazatelj A.6.1.: poslovi sukladno Programu gospodarenja 2008.

Bilježen je broj neprikladno definiranih aktivnosti u odnosu na ukupan broj aktivnosti u godišnjem programu pojedine ustanove te izražen udjelom loše definiranih aktivnosti (%) u pojedinom godišnjem programu.

Pokazatelji pokazuju mjeru uspješnosti provedbe aktivnosti (i postizanja cilja), prate učinkovitost upravljanja te ukazuju na potrebu za prilagodbom upravljanja (MZOE i HAOP, 2018). Ocjena pokazatelja u okviru ove analize napravljena je prema sljedećim kriterijima:

- **Ocjena 1:** pokazatelj ne opisuje rezultat/učinak aktivnosti
- **Ocjena 2:** pokazatelj opisuje rezultat/učinak aktivnosti

Bilježen je broj pokazatelja u godišnjem programu s ocjenom 1 ili 2 te izražen udjelom pokazatelja koji ne opisuju rezultat ili učinak aktivnosti (%) u pojedinom godišnjem programu.

Nakon analize godišnjih programa ustanova, može se zaključiti da su aktivnosti i pokazatelji većinom definirani na odgovarajući način te da pokazatelji uglavnom opisuju rezultate ili učinke aktivnosti. Nešto veći udio neprikladno definiranih aktivnosti od ostalih ustanova ima godišnji program JU Grada Splita (5,43%), a najveći udio pokazatelja s ocjenom 1 imaju godišnji programi JU Varaždinske županije (53,62%), JU Rezervat Lokrum (18,75%) i JU Grada Splita (16,28%).

2.2.2.3. Prioritetne aktivnosti

U godišnjim programima ustanova praćen je broj planiranih prioritetnih aktivnosti (prioriteta 1), dok je u izvješćima praćen broj prioritetnih aktivnosti koje su djelomično ili u potpunosti odrađene. Prioritet 1 dodjeljuje se aktivnostima neophodnim za očuvanje vrijednosti zbog kojih je područje proglašeno zaštićenim ili izdvojeno u ekološku mrežu. To su ključne aktivnosti koje

se moraju provesti u svrhu ostvarenja ciljeva upravljanja i moraju se poduzeti za vrijeme trajanja godišnjeg programa. Prioritet 1 ne znači da se aktivnost mora prva provesti nego da se mora dogoditi onda kad je planirana, a neispunjavanje takve aktivnosti narušava cijeli plan (MZOE i HAOP, 2018).

Najveći udio aktivnosti prioriteta 1 u godišnjem programu imaju JU Grabovača (87,80%) i JU Šibensko-kninske županije (87,23%), dok najmanji udio prioritetnih aktivnosti ima JU Općine Medulin (36,11%), kao što je prikazano u tablici 3. Najveći udio odrađenih prioritetnih aktivnosti u izvješću imaju JU Bjelovarsko-bilogorske i JU Varaždinske županije (svaka po 96,43%) te JU Koprivničko-križevačke županije (91,23%), dok manje od polovice odraćenih prioritetnih aktivnosti imaju JU Grada Splita (38,04%) i JU Vukovarsko-srijemske županije (47,06%) (slika 2), što je zabrinjavajuće.

Tablica 3. Broj i udio (%) planiranih prioritetnih aktivnosti, uz ukupan broj aktivnosti u godišnjem programu, te broj i udio (%) odraćenih i djelomično odraćenih prioritetnih aktivnosti u izvješću javnih ustanova

*br. – broj; akt. – aktivnost; P1 akt. – aktivnost prioriteta 1

Javna ustanova	Godišnji program			Izvješće			
	Ukupan br. akt.	Br. P1 akt.	Udio P1 akt. (%)	Br. odraćenih P1 akt.	Udio odraćenih P1 akt. (%)	Br. djelomično odraćenih P1 akt.	Udio djelomično odraćenih P1 akt. (%)
JU Bjelovarsko-bilogorske ž.	108	84	77,78	81	96,43	2	2,38
JU Brodsko-posavske ž.	75	36	48,00	31	86,11	3	8,33
JU Dubrovačko-neretvanske ž.	234	155	66,24	118	76,13	12	7,74
JU Grada Zagreba	92	43	46,74	24	55,81	15	34,88
JU Istarske ž.	195	122	62,56	82	67,21	10	8,20
JU Karlovačke ž.	119	77	64,71	67	87,01	1	1,30
JU Koprivničko-križevačke ž.	70	57	81,43	52	91,23	1	1,75
JU Krapinsko-zagorske ž.	70	42	60,00	37	88,10	3	7,14
JU Međimurske ž.	90	55	61,11	47	85,45	5	9,09
JU Požeško-slavonske ž.	36	25	69,44	19	76,00	4	16,00
JU Primorsko-goranske ž.	112	59	52,68	53	89,83	5	8,47
JU Sisačko-moslavačke ž.	50	29	58,00	17	58,62	9	31,03
JU Šibensko-kninske ž.	47	41	87,23	37	90,24	1	2,44
JU Varaždinske ž.	69	56	81,16	54	96,43	0	0,00
JU Virovitičko-podravske ž.	70	39	55,71	26	66,67	0	0,00
JU Vukovarsko-srijemske ž.	29	17	58,62	8	47,06	2	11,76
JU Zadarske ž.	68	52	76,47	42	80,77	0	0,00
JU Rezervat Lokrum	80	51	63,75	40	78,43	9	17,65
JU Grada Splita	129	92	71,32	35	38,04	2	2,17
JU Općine Medulin	108	39	36,11	27	69,23	2	5,13
JU Grabovača	41	36	87,80	24	66,67	1	2,78
JU Općine Rakovica	120	72	60,00	54	75,00	2	2,78

Slika 2. Udio održanih, djelomično održanih i neodržanih i/ili neizvještenih prioritetnih aktivnosti u izvešćima za 2018.g. javnih ustanova

2.2.2.4. Načini izvještavanja aktivnosti

Aktivnosti u izvješću moraju biti usklađene s aktivnostima planiranim u godišnjem programu, odnosno određena aktivnost iz godišnjeg programa treba biti istovjetna aktivnosti u izvješću, kodovi aktivnosti iz godišnjeg programa trebaju se podudarati u izvješću te aktivnosti trebaju biti izvještene u temi u kojoj su planirane.

Kod 16 javnih ustanova (73%) **jedna aktivnost u godišnjem programu jednaka je jednoj aktivnosti u izvješću**. To nije slučaj kod sljedećih javnih ustanova:

- JU Grada Zagreba (dvije aktivnosti u godišnjem programu = jedna aktivnost u izvješću)
- JU Krapinsko-zagorske županije (jedna aktivnost u godišnjem programu = tri aktivnosti u izvješću)
- JU Sisačko-moslavačke županije (četiri aktivnosti u godišnjem programu = dvije aktivnosti u izvješću)
- JU Vukovarsko-srijemske županije (pet aktivnosti u izvješću su posebni ciljevi u godišnjem programu, odnosno pet aktivnosti u izvješću ima tri, četiri ili pet aktivnosti u godišnjem programu)
- JU Grada Splita (osam aktivnosti u godišnjem programu = jedna aktivnost u izvješću)
- JU Grabovača (jedna aktivnost iz godišnjeg programa nije istovjetna aktivnosti s tim kodom u izvješću).

Također, **kodovi aktivnosti iz godišnjih programa** 17 ustanova (77%) **podudaraju se s kodovima u izvješćima**. Kod sljedećih javnih ustanova kodovi se ne podudaraju (u zagradi je naveden broj takvih aktivnosti):

- JU Dubrovačko-neretvanske županije (66)
- JU Grada Zagreba (10)
- JU Vukovarsko-srijemske županije (sve aktivnosti – 29)
- JU Grada Splita (36)
- JU Općine Rakovica (sve aktivnosti – 118).

Aktivnosti su izvještene u istoj temi u kojoj su planirane kod 18 javnih ustanova (82%). Četiri ustanove su pojedine aktivnosti iz godišnjeg programa navele u različitim temama u izvješću (u zagradi je naveden broj takvih aktivnosti):

- JU Dubrovačko-neretvanske županije (2)
- JU Grada Zagreba (5)
- JU Istarske županije (2)
- JU Grada Splita (5).

Iz navedenog je vidljivo da većina ustanova izvještava aktivnosti na prikladan način, dok bi pojedine ustanove na to ubuduće trebale malo pripaziti.

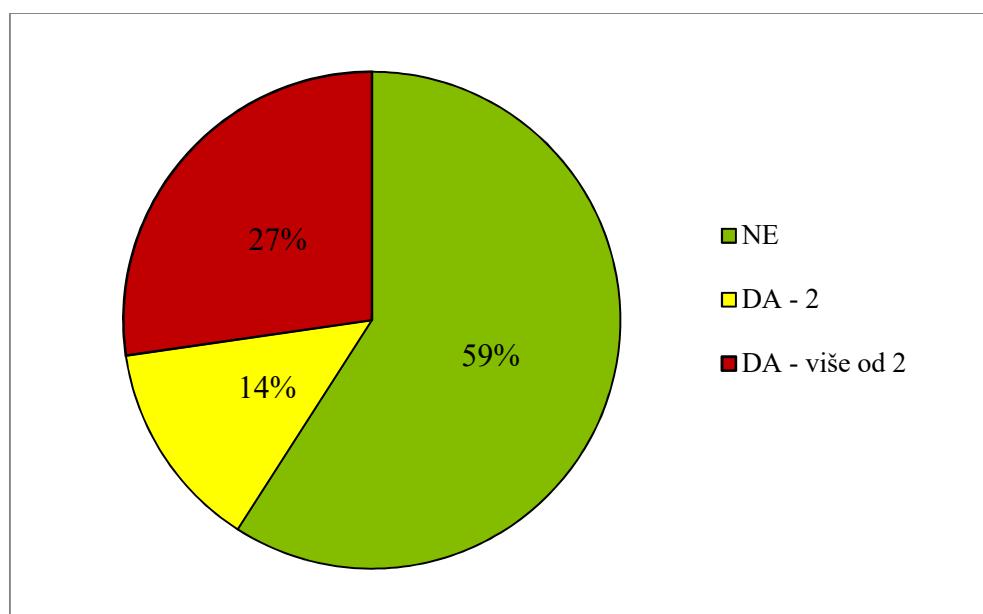
2.2.2.5. Neizvještene aktivnosti

Kao što upućuju Smjernice, **u izvješću je potrebno navesti sve aktivnosti planirane godišnjim programom**, čak i ako nisu provedene.

U okviru ove analize praćen je broj aktivnosti koje su navedene u godišnjem programu, ali ne i u izvješću, odnosno broj neizvještenih aktivnosti javnih ustanova. Sve aktivnosti iz godišnjeg programa u izvješću navodi 13 javnih ustanova (59%), to jest te ustanove nemaju neizvještenih aktivnosti, kao što je prikazano na slici 3. Po dvije neizvještene aktivnosti imaju tri ustanove (14%): JU Grada Zagreba, JU Grabovača i JU Općine Rakovica, dok šest ustanova (27%) ima više od dvije neizvještene aktivnosti:

- JU Dubrovačko-neretvanske županije (4)
- JU Karlovačke županije (16)
- JU Sisačko-moslavačke županije (5)
- JU Virovitičko-podravske županije (8)
- JU Vukovarsko-srijemske županije (6)
- JU Grada Splita (77).

Vidljivo je da JU Grada Splita izrazito prednjači s brojem neizvještenih aktivnosti (uglavnom su izvještene aktivnosti koje su u potpunosti ili djelomično odrađene, ali ne i one koje nisu odrađene). One ustanove koje to nisu, ubuduće bi u izvješćima trebale navesti sve aktivnosti, bile one odrađene, djelomično odrađene ili neodrađene, i to na način da aktivnosti u izvješću dosljedno prate godišnji program.

Slika 3. Postojanje neizvještenih aktivnosti javnih ustanova za 2018. godinu

Upravna vijeća javnih ustanova dužna su pratiti izvršenja godišnjih programa, odnosno pratiti jesu li aktivnosti iz godišnjih programa navedene i obrazložene u izvješćima. Izvješća koja nisu usklađena s godišnjim programima, ne bi se trebala usvojiti.

2.2.2.6. Izvještavanje po pokazateljima provedbe aktivnosti i mogućnost zaključivanja stupnja odradenosti aktivnosti

U stupcu *Provedba aktivnosti* izvješća potrebno je navesti pokazatelje provedenih aktivnosti, koji bi u izvješću trebali biti specifičniji i kvantificirani nego što su u godišnjem programu. Ukoliko je aktivnost samo djelomično provedena ili nije provedena, potrebno je obrazložiti zbog čega je tako. Također, potrebno je navesti i aktivnosti koje nisu bile planirane godišnjim programom, no provedene su. U tom je slučaju u stupcu *Provedba aktivnosti*, osim pokazatelja koji su postignuti, potrebno obrazložiti zbog čega je aktivnost provedena te na koji je način povezana s ciljem upravljanja.

U izvješćima nekih javnih ustanova aktivnosti često nisu dovoljno obrazložene ili su navedeni loši pokazatelji njihove provedbe pa nije uvijek lako zaključiti je li aktivnost u potpunosti odraćena, djelomično odraćena ili neodraćena, odnosno nije moguće zaključiti stupanj odraćenosti aktivnosti. Izvješća nekih javnih ustanova po tom je pitanju malo teže pratiti.

Sve aktivnosti iz godišnjeg programa za 2018. godinu po pokazateljima je izvjestila samo jedna javna ustanova, JU Koprivničko-križevačke županije. Do 20 aktivnosti koje nisu izvještene po pokazateljima iz godišnjeg programa ima 12 ustanova (55%), dok više od 20 aktivnosti koje nisu izvještene po pokazateljima ima devet ustanova (41%), kao što je prikazano u tablici 4.

Tablica 4. Izvještavanje aktivnosti po pokazateljima iz godišnjih programa, uz broj aktivnosti koje nisu izvještene po pokazateljima, te mogućnost zaključivanja stupnja odraćenosti aktivnosti (jesu li one odraćene, djelomično odraćene ili neodraćene), uz broj aktivnosti iz kojih se ne može zaključiti stupanj odraćenosti

Javna ustanova	Izvještavanje aktivnosti po pokazateljima iz GP	Mogućnost zaključivanja stupnja odraćenosti aktivnosti u izvješću
JU Bjelovarsko-bilogorske ž.	NE (11)	DA
JU Brodsko-posavske ž.	NE (4)	DA
JU Dubrovačko-neretvanske ž.	NE (8)	NE (2)
JU Grada Zagreba	NE (23)	NE (5)
JU Istarske ž.	NE (23)	DA
JU Karlovačke ž.	NE (25)	NE (31)
JU Koprivničko-križevačke ž.	DA	DA
JU Krapinsko-zagorske ž.	NE (3)	NE (1)
JU Međimurske ž.	NE (19)	DA
JU Požeško-slavonske ž.	NE (22)	NE (5)
JU Primorsko-goranske ž.	NE (34)	DA
JU Sisačko-moslavačke ž.	NE (1)	NE (1)
JU Šibensko-kninske ž.	NE (22)	NE (1)
JU Varaždinske ž.	NE (42)	DA
JU Virovitičko-podravske ž.	NE (17)	DA
JU Vukovarsko-srijemske ž.	NE (3)	NE (2)

Javna ustanova	Izvještavanje aktivnosti po pokazateljima iz GP	Mogućnost zaključivanja stupnja odradenosti aktivnosti u izvješću
JU Zadarske ž.	NE (2)	DA
JU Rezervat Lokrum	NE (41)	DA
JU Grada Splita	NE (19)	NE (2)
JU Općine Medulin	NE (8)	DA
JU Grabovača	NE (35)	DA
JU Općine Rakovica	NE (12)	NE (5)

Za aktivnosti koje nisu izvještene po pokazateljima, a nisu ni obrazložene na odgovarajući način, stupanj odradenosti zaključen je pomoću navedenih utrošenih finansijskih sredstava, suradnika, vlastitih saznanja o provedbi pojedine aktivnosti, a nekim ustanovama poslan je i upit.

2.2.2.7. Ostvarivanje godišnjih programa javnih ustanova za 2018. godinu

Kako je izvršenje aktivnosti praćeno po temama preporučenim *Smjernicama za godišnje programe i izvješća*, primijećeno je da većina javnih ustanova (18 ili 81,82%) u svojim godišnjim programima i izvješćima nema temu *Zaštita i očuvanje kulturne baštine*, a samo jedna ustanova, JU Rezervat Lokrum ima dodatnu temu, *Očuvanje i održavanje naslijedenih kultiviranih vrijednosti*.

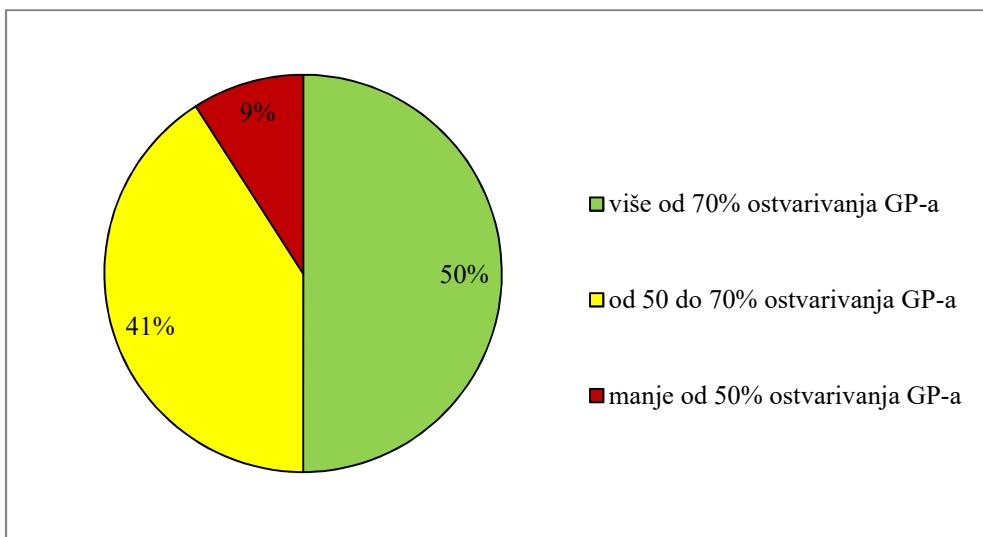
Ostvarivanje godišnjih programa javnih ustanova može se promatrati kroz udio odradenih i djelomično odradenih aktivnosti, kao i kroz udio neplanirano odradenih aktivnosti.

Udio neplanirano odradenih aktivnosti dobiven je sljedećim izračunom:

$$\text{Udio neplanirano odradenih aktivnosti (\%)} = \frac{\text{broj neplanirano odradenih aktivnosti}}{\text{ukupan broj aktivnosti planiranih u GP}} \times 100$$

Promatra li se ostvarivanje godišnjih programa javnih ustanova samo **kroz udio odradenih aktivnosti** iz izvješća rezultat je sljedeći:

- **manje od 50%** aktivnosti godišnjeg programa ostvarile su dvije ustanove (9%)
- u rasponu **od 50 do 70%** ostvarivanja aktivnosti godišnjeg programa nalazi se devet ustanova (41%)
- **više od 70%** aktivnosti godišnjeg programa ostvarilo je 11 ustanova (50%) (slika 4, tablica 5).

Slika 4. Udio javnih ustanova (%) prema kategoriji ostvarivanja godišnjeg programa za 2018. godinu kroz odradene aktivnosti

Više od 50% aktivnosti planiranih godišnjim programom odradilo je 20 javnih ustanova (91%). Samo dvije ustanove odradile su manje od 50% planiranih aktivnosti i to JU Grada Splita, zabrinjavajućih 35,66% te JU Vukovarsko-srijemske županije 44,83%.

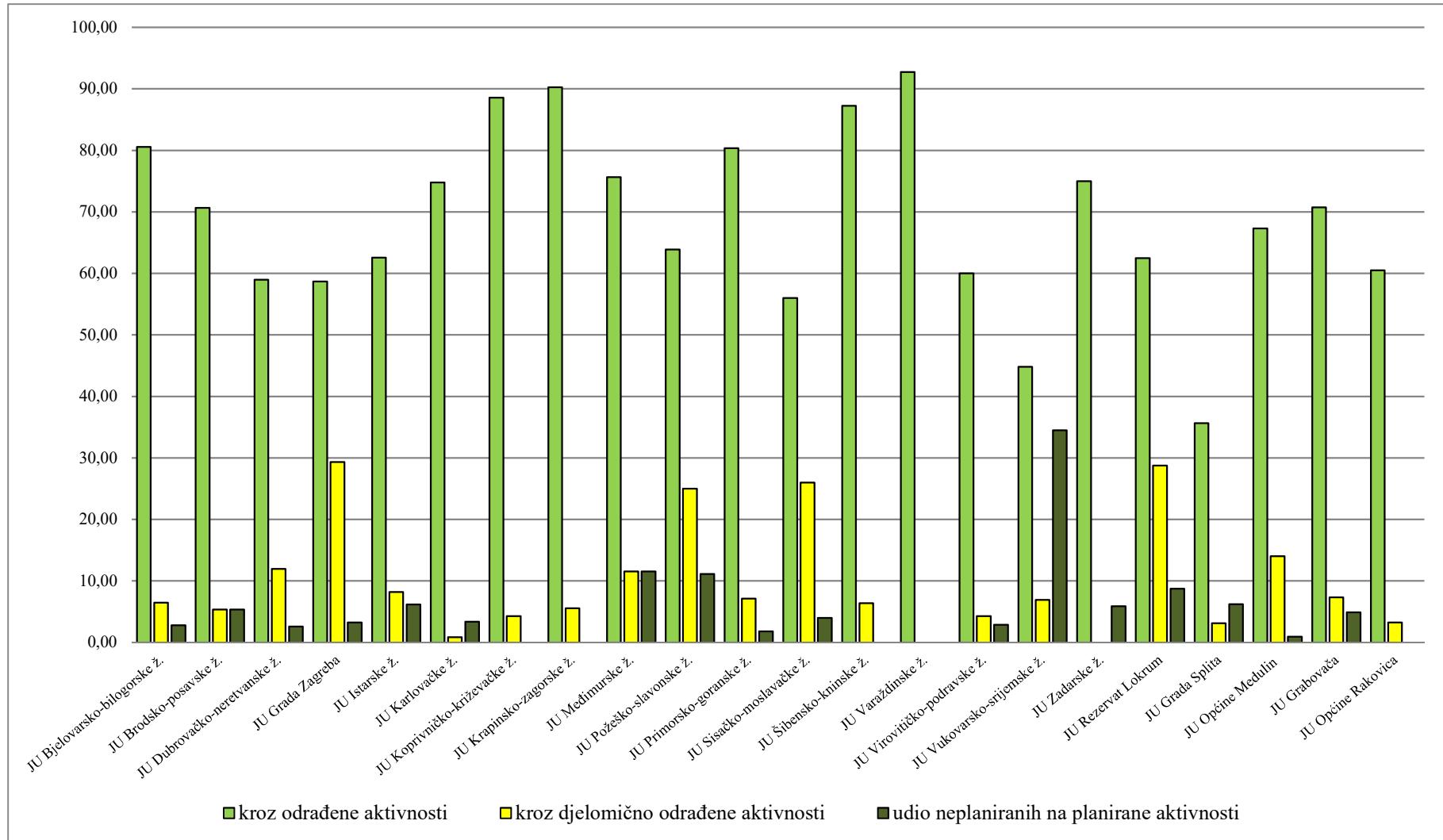
Sukladno članku 131. Zakona o zaštiti prirode (NN 80/2013, 15/2018, 14/19) Javne ustanove obavljaju djelatnost zaštite, održavanja i promicanja zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziru provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravljaju te sudjeluju u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja očuvanosti prirode (monitoring). S tim u vezi, JU Grada Splita i JU Vukovarsko-srijemske županije trebale bi primjereno planirati aktivnosti na godišnjoj razini, u većoj mjeri ih odradivati, a tako i kvalitetnije upravljati područjem.

Više od 90% aktivnosti planiranih godišnjim programom odradile su dvije ustanove, JU Varaždinske županije (92,75%) i JU Krapinsko-zagorske županije (90,28%). Može se zaključiti kako navedene ustanove vrlo dobro planiraju aktivnosti na godišnjoj razini te dosljedno provode svoje godišnje programe.

Kod usporedbe udjela ostvarivanja godišnjih programa javnih ustanova potrebno je voditi računa o tome koliko je aktivnosti ustanova planirala u njima. Primjerice, JU Grabovača i JU Karlovačke županije ostvarile su više od 70% godišnjeg programa. No, JU Grabovača planirala je mali broj aktivnosti, točnije njih 41, dok je JU Karlovačke županije planirala 119 aktivnosti. Iz toga je vidljivo da sve ustanove ne raspisuju aktivnosti na jednake načine, odnosno neke ustanove površno definiraju aktivnosti, dok druge navode veliku količinu detalja. Također, sama područja nisu podjednako kompleksna, a ni sve aktivnosti nisu jednakom kompleksne, kao što nisu ni jednakozajtjevne (utrošeni kapaciteti u vidu broja i napora djelatnika, financija, vremena i dr.) gledajući i unutar jedne ustanove i među različitim ustanovama.

Tablica 5. Udio (%) ostvarivanja godišnjih programa kroz održene aktivnosti i ukupan broj planiranih aktivnosti u godišnjim programima javnih ustanova za 2018. godinu; >70 % / 50-70 % / <50 % ostvarivanja godišnjeg programa u 2018.; mali broj planiranih aktivnosti (manje od 60)

Ustanova/tema	Razvoj kapaciteta i omogućavanje rada javne ustanove	Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti	Zaštita i očuvanje kulturne baštine	Suradnja s lokalnom zajednicom	Edukacija i interpretacija	Posjećivanje i promocija	Preventivne mјере i zaštita od požara	Dodatna tema*	Ukupno (%)	Broj planiranih aktivnosti u godišnjem programu
JU Bjelovarsko-bilogorske ž.	3,70	37,04	/	4,63	21,30	12,04	1,85	/	80,56	108
JU Brodsko-posavske ž.	5,33	34,67	/	16,00	4,00	9,33	1,33	/	70,67	75
JU Dubrovačko-neretvanske ž.	6,84	15,81	/	12,82	11,97	5,56	5,98	/	58,97	234
JU Grada Zagreba	5,43	19,57	2,17	6,52	6,52	18,48	0,00	/	58,70	92
JU Istarske ž.	10,26	32,82	/	2,56	5,13	11,79	0,00	/	62,56	195
JU Karlovačke ž.	3,36	34,45	/	21,85	7,56	0,00	7,56	/	74,79	119
JU Koprivničko-križevačke ž.	10,00	34,29	/	18,57	11,43	8,57	5,71	/	88,57	70
JU Krapinsko-zagorske ž.	6,94	44,44	/	13,89	15,28	9,72	0,00	/	90,28	72
JU Medimurske ž.	12,82	35,90	/	10,26	6,41	10,26	0,00	/	75,64	78
JU Požeško-slavonske ž.	13,89	33,33	/	0,00	8,33	5,56	2,78	/	63,89	36
JU Primorsko-goranske ž.	6,25	47,32	/	8,04	4,46	14,29	0,00	/	80,36	112
JU Sisačko-moslavačke ž.	10,00	22,00	/	8,00	10,00	4,00	2,00	/	56,00	50
JU Šibensko-kninske ž.	21,28	31,91	4,26	2,13	8,51	14,89	4,26	/	87,23	47
JU Varaždinske ž.	13,04	26,09	/	24,64	17,39	7,25	4,35	/	92,75	69
JU Virovitičko-podravske ž.	7,14	24,29	/	12,86	10,00	5,71	0,00	/	60,00	70
JU Vukovarsko-srijemske ž.	0,00	24,14	/	0,00	6,90	13,79	0,00	/	44,83	29
JU Zadarske ž.	8,82	20,59	/	4,41	11,76	27,94	1,47	/	75,00	68
JU Rezervat Lokrum	16,25	12,50	2,50	0,00	6,25	0,00	21,25	3,75	62,50	80
JU Grada Splita	0,00	7,75	/	4,65	4,65	6,98	11,63	/	35,66	129
JU Općine Medulin	6,54	16,82	1,87	7,48	7,48	23,36	3,74	/	67,29	107
JU Grabovača	7,32	26,83	/	7,32	12,20	14,63	2,44	/	70,73	41
JU Općine Rakovica	11,29	10,48	/	6,45	4,84	25,00	2,42	/	60,48	124

Slika 5. Udio (%) ostvarivanja godišnjih programa javnih ustanova u 2018. godini kroz odrđene i djelomično odrđene aktivnosti te udio neplanirano odrđenih aktivnosti

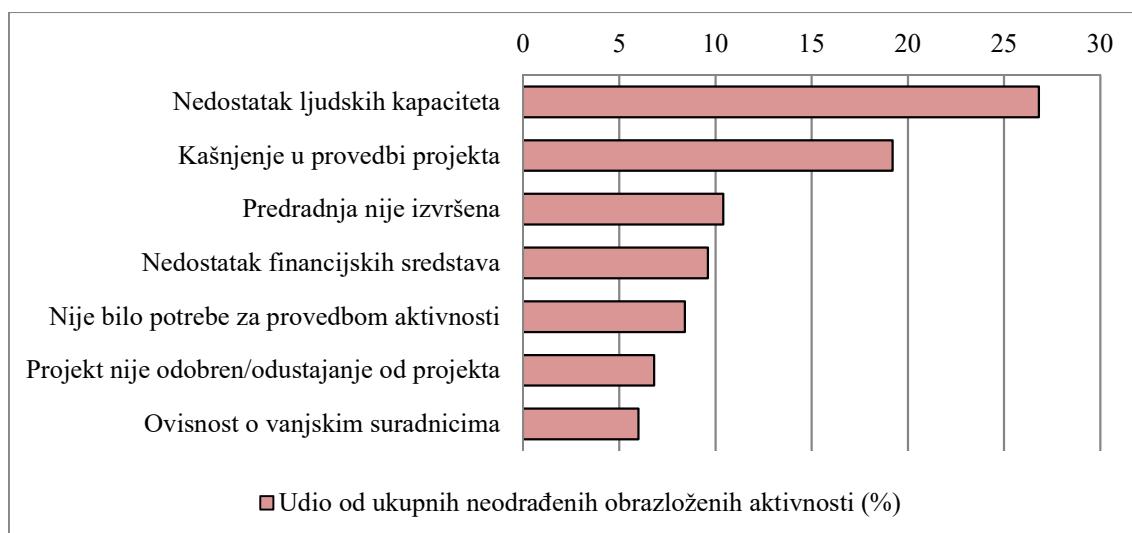
2.2.2.8. Razlozi neodrađivanja aktivnosti

Aktivnosti koje javne ustanove nisu odradile u 2018. godini, u izvješćima mogu biti obrazložene ili neobrazložene (vidjeti poglavlje *2.1. Metodologija rada*).

Ukupan broj neodrađenih aktivnosti kod svih javnih ustanova je 343, od kojih je obrazloženih 250 (72,89%), a neobrazloženih 93 (27,11%).

Za najveći broj neodrađenih obrazloženih aktivnosti razlozi su sljedeći: nedostatak ljudskih kapaciteta i vremena (26,80%), kašnjenje u provedbi projekata (19,20%), neizvršavanje predradnji koje bi omogućile izvršavanje aktivnosti (10,40%), nedostatak finansijskih sredstava (9,60%), provedba aktivnosti nije bila potrebna (8,40%), projekt nije odobren ili se odustalo od provedbe istog (6,80%) te ovisnost o vanjskim suradnicima (6%), kao što je prikazano na slici 6.

Negrupirani razlozi, u koje spadaju razlozi s manje od deset aktivnosti, predstavljaju 12,80% svih neodrađenih obrazloženih aktivnosti.

Slika 6. Najčešći razlozi neodrađivanja aktivnosti javnih ustanova za 2018. godinu

3. Zaključak i preporuke

Analiza izvješća o ostvarivanju godišnjih programa prvi put je napravljena 2017. godine, ali samo za javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode. Ovogodišnja analiza prvi put je obuhvatila izvješća javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini.

Obuhvaćene su samo one javne ustanove čije je upravno vijeće usvojilo izvješće za 2018. godinu u formatu traženom u *Smjernicama za izvješća* te koje su dostavile izvješća Zavodu do 1. lipnja 2019. godine.

Analiza je rađena s ciljem postizanja boljeg uvida u **kvalitetu planiranja i izvještavanja na godišnjoj razini**. Također, rezultati ove analize dali su odgovore na pitanja što se radi dobro, a što zahtjeva poboljšanje ili promjenu., a to će biti od koristi javnim ustanovama, kao i Zavodu, prilikom planiranja upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže (projekt „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“).

Važno je napomenuti kako ova analiza, kao i interpretacija njenih rezultata, ima svoje nedostatke. To se prvenstveno odnosi na otežano zaključivanje stupnja odrađenosti aktivnosti (odrađena, djelomično odrađena ili neodrađena) ukoliko su one nedovoljno ili nejasno obrazložene. U takvim slučajevima može se reći da se radi o subjektivnoj procjeni osobe koja je analizirala godišnji program i izvješće pojedine javne ustanove. Ne planiraju sve ustanove jednak broj aktivnosti u godišnjim programima, kao što ni ne raspisuju aktivnosti i odgovarajuće pokazatelje njihove provedbe na jednake načine. Dok neke ustanove površno definiraju aktivnosti ili navode samo ime projekta, druge ustanove navode veliku količinu detalja. Također, nije potreban jednak napor djelatnika za odrađivanje svih aktivnosti, kako unutar jedne ustanove, tako i među različitim ustanovama. Upravo zbog toga, ostvarenja godišnjih programa javnih ustanova nisu u potpunosti usporediva.

Analiza je pokazala sljedeće:

- nešto više od polovice javnih ustanova (59%) držala se procedure preporučene *Smjernicama za izvješća* te dostavila svoja izvješća Zavodu do 1. ožujka 2019.
- većina javnih ustanova zasad nema usvojene planove upravljanja zaštićenim područjem/ima
- aktivnosti i pokazatelji njihove provedbe u godišnjim programima **većinom su definirani na odgovarajući način** te pokazatelji uglavnom opisuju rezultate ili učinke aktivnosti
- prioritetne aktivnosti imaju dobru odrađenost, izuzev nekoliko javnih ustanova
- kod većine javnih ustanova jedna aktivnost u godišnjem programu jednaka je jednoj aktivnosti u izvješću, kodovi aktivnosti iz godišnjih programa podudaraju se s kodovima u izvješćima te su aktivnosti izvještene u istoj temi u kojoj su planirane
- nešto više od polovice javnih ustanova (59%) **izvijestile su sve aktivnosti planirane godišnjim programom**. Ostale ustanove imale su neizvještene aktivnosti, a s brojem takvih aktivnosti prednjače dvije ustanove, jedna sa 77, a druga sa 16 neizvještenih aktivnosti

- sve aktivnosti iz godišnjeg programa za 2018. godinu po pokazateljima je izvijestila samo jedna javna ustanova. Do 20 aktivnosti koje nisu izvještene po pokazateljima iz godišnjeg programa ima nešto više od polovice ustanova (55%), dok ostale ustanove imaju više od 20 aktivnosti koje nisu izvještene po pokazateljima
- većina javnih ustanova u svojim godišnjim programima i izvješćima nema temu *Zaštita i očuvanje kulturne baštine*
- promatra li se ostvarivanje godišnjih programa samo kroz udio odradjenih aktivnosti, **polovica javnih ustanova (50%) ostvarila je više od 70% aktivnosti godišnjeg programa**, nešto manje od polovice ustanova (41%) ostvarile su ga u rasponu od 50 do 70%, a samo dvije ustanove (9%) ostvarile su manje od 50% aktivnosti godišnjeg programa
- tri najčešća razloga neodrađenih, a obrazloženih aktivnosti su: nedostatak ljudskih kapaciteta i vremena (26,80%), kašnjenje u provedbi projekata (19,20%) te neizvršavanje predradnji koje bi omogućile izvršavanje aktivnosti (10,40%)

Prema rezultatima analize, napravljene su preporuke kako bi buduće izvještavanje bilo što kvalitetnije i učinkovitije.

Javne ustanove bi trebale:

- po usvajanju planova upravljanja zaštićenim područjem/ima i ekološkom mrežom, paziti na usklađivanje aktivnosti na godišnjoj razini, odnosno aktivnosti predviđene planom upravljanja za tu godinu uvrstiti u godišnji program, a nove aktivnosti (koje nisu predviđene planom) uskladiti s ciljevima u planu upravljanja
- prikladnije planirati aktivnosti na godišnjoj razini (vidjeti Primjer 2. *Prikladno definirane aktivnosti i pokazatelji njihove provedbe u godišnjem programu*)
- doraditi aktivnosti i pokazatelje njihove provedbe u godišnjim programima na način da je moguće zaključiti doprinose li poduzete radnje postizanju određenog cilja upravljanja
- aktivnosti u izvješću uskladiti s aktivnostima planiranim u godišnjem programu, odnosno određena aktivnost iz godišnjeg programa treba biti istovjetna aktivnosti u izvješću, kodovi aktivnosti iz godišnjeg programa trebaju se podudarati u izvješću te aktivnosti trebaju biti izvještene u temi u kojoj su planirane
- **u izvješću navesti sve aktivnosti planirane godišnjim programom**, čak i ako nisu provedene, kao i obrazloženje koji pokazatelji su postignuti, a koji nisu. Pokazatelji bi u izvješću trebali biti specifičniji i kvantificirani nego što su u godišnjem programu. Ukoliko je aktivnost samo djelomično provedena ili nije provedena, potrebno je obrazložiti zbog čega je tako (razlog neodrađivanja)
- navesti i aktivnosti koje nisu bile planirane godišnjim programom, no provedene su te obrazložiti zbog čega je aktivnost provedena te na koji je način povezana s ciljem upravljanja

Upravna vijeća javnih ustanova bi trebala:

- pratiti jesu li sve aktivnosti iz godišnjeg programa navedene i obrazložene u izvješću. Izvješće koje nije usklađeno s godišnjim programom Upravno vijeće ne bi trebalo usvojiti.

4. Literatura

Alexander, M. (2008): Management Planning for nature Conservation, A Theoretical Basis and Practical Guide. Springer.

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Bjelovarsko-bilogorske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Brodsko-posavske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Dubrovačko-neretvanske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Grada Zagreba za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Istarske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Karlovačke županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Koprivničko-križevačke županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Krapinsko-zagorske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Međimurske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Požeško-slavonske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Primorsko-goranske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Sisačko-moslavačke županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Šibensko-kninske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Varaždinske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Virovitičko-podravske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Vukovarsko-srijemske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode na području Zadarske županije za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Rezervata Lokrum za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Park šume Marjan i ostalih zaštićenih prirodnih vrijednosti na području Grada Splita za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Općine Medulin za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Pećinskog parka Grabovača za 2018. godinu

Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Općine Rakovica za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Bjelovarsko-bilogorske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Brodsko-posavske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Dubrovačko-neretvanske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Grada Zagreba županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Istarske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Karlovačke županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju plana upravljanja i godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Koprivničko-križevačke županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Krapinsko-zagorske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Međimurske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Požeško-slavonske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Primorsko-goranske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Sisačko-moslavačke županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Šibensko-kninske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Varaždinske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Virovitičko-podravske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Vukovarsko-srijemske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju plana upravljanja i godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Zadarske županije za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Rezervata Lokrum za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Grada Splita za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Općine Medulin za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Pećinskog parka Grabovača za 2018. godinu

Izvješće o ostvarivanju godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Općine Rakovica za 2018. godinu

HAOP (2017): Interni portal informacijskog sustava zaštite prirode. <http://interni.bioportal.hr/>

HAOP (2018): Analiza izvješća o ostvarivanju godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja nacionalnih parkova i parkova prirode za 2016. godinu

MZOE i HAOP (2018): Smjernice za planiranje upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže. UNDP, Hrvatska.

MZOE i HAOP (2018): Smjernice za izradu godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja. Proširena i nadopunjena verzija 3.0.

MZOE i HAOP (2018): Smjernice za izradu izvješća o ostvarivanju plana upravljanja i godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja. Proširena i nadopunjena verzija 2.0.

Zakon o zaštiti prirode (NN 80/2013, 15/2018, 14/2019)